

korával elenyészik, és ezzel összefügg azon tünemény, hogy az éjjeli alacsonyabb hőmérséklet egyik növénynél az idősebb, másiknál a fiatalabb leveleket teszi hamarabb tönkre. Hogy a fiatalabb növényrészek hamarabb sérülnek meg, az nagyon természetes, mert hiszen ezek a gyengébbek, ezeknek a sejtfaluk finomabb, külső vékonyabb bőruk pedig a meleget könnyebben átérteszi; továbbá a fiatal galyak s levelek rendszeren szabadon állva kimagaslanak a lombzatból, és így az idő változásainak is jobban ki vannak téve. Ezen magyarázatnak tehát látszólag ellentmond az a tapasztalat, hogy egyes növényeknél meg épen az idősebb levelek sérülnek meg könnyebben. Ennek oka egyszerűen abban keresendő, hogy az illető növény öregebb levelei, elveszítvén mozgékonyágukat, éjjelre is vízszintesen állanak, holott a fiatalabb levelek éjjel függélyes állást foglalnak el és így a kisugárzás által kevésbé hűlnek le.

E tárgyra vonatkozólag Müller

Frigyés, Braziliában tartozkodó német tudós, a minapában egy levelet irt Darwinnak (lásd: „Nature“ 1881, 620. sz. 459. lap), melyben elmondja, hogy az udvarán levő, alig 12 éves *Pandanus*-fák idősebb levelei éjjelre is vízszintesen maradnak, míg a fiatalabbak felegyenesedve, csúcsukat irányozzák az égnek. Ezért e fáknál a hidegebb éjjeleken az idősebb levelek rendszeren elfonyadnak, megbarnúlnak, míg a fiatalabb leveleknek semmi bajuk nem történik. — Müller azonkívül még az *Oxalis sepium* nevű növényről — melynek levelei szintén képesek az alváásra — azt írja, hogy ennél a levelek nyáron nem igen mozognak, míg a téli éjszakákon mind felfelé állanak, így őrizvén magukat a túlságos lehülés ellen.

Mind ez tehát világosan mutatja, hogy azon mozgás-képesség, melynél fogva némely növény levelei éjjel más állást mutatnak mint nappal, az illető levélre nézve csakugyan hasznos.

SZABÓ FERENCZ.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Feljegyzések a társulat üléseiről.

XIV. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1881, november 16-ikán.

Elnök: BR. EÖTVÖS LORÁND.

Titkár jelenti, hogy a Nagymélt. Földmiv., Ipar- és Keresk. Miniszterium 37.939. sz. leirat kíséretében megküldte a társulatnak Linhart Györgynek „A szőlőpenész”-ről irt munkáját; továbbá 41312. sz. leirata kapcsán Dejardin „Rapport sur le phylloxera dans le Gard” című dolgozatát. — Köszönettel vétetik.

Klein Gyula és Rózsahelyi Aladár pénztárvizsgáló bizottsági tagoknak a pénztár, számadások és értékpapiroknak f. hó 14-ikén történt megvizsgálásáról szóló jelentésök felolvastatott. — Tudomásul vétetik.

Titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból az 1880. évi januári közgyűlésen kifizűtt ásványföldtani zárt pályázatra a határidőig: 1881. október 31-ikéig a titkársághoz egy pályamunka érkezett, melynek címe: „A Nógrád-Gömörmezei Bazalt-hegység”; jelgéje: „Hajdon és most.” — A dolgozat megbírál-

lására Krenner József és Inkey Béla választmányi tagok kéretnek fel. — A jelgés levél rendben találtatván, a Társulat hivatalos pecsétjével külön borítékba elnöki lezárattatott s a titkárság őrizetére bízott.

A közgyűlés közeledvén, titkár kéri a választmányt, engedje meg, hogy a Társulat megbízottait felszólíthassa dolgozataik állásáról a jelentéstételre. — A választmány felhatalmazza a titkárt, hogy nevében a felszólítást megtehesse.

Titkár jelenti, hogy Ulbricht Richard úr „Adatok a must és borelemzés módszeréhez” című munkájából ismét bemutat a választmányának egy részletet, mely az aethylalkohol befolyásáról szól a Fehling-féle oldattal való cukormeghatározás eredményére. — Tudomásul szolgál.

Titkár jelenti, hogy a Könyvkiadó Vállalatnak ez idő szerint 1222 aláírója, a

Népszerű Előadások Gyűjteményének pedig 1210 megrendelője van. — Tudomásul vétetik.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a múlt választmányi ülés óta öt tagtárs elhunytáról értesült, ú. m. Belák Albert kir. törvényszéki ülnök Kecskeméten, Bója Gyula Pancsova, Fejér Bertalan tanár M.-Sziget, Kriszhaber Simon orvos Budapest és Kuczelnik

Vilma tanítónő Győr. Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket bejelentették összesen 7-en, — Tudomásul van.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvasztattak, és mindnyájan, szám szerint 22-en megválasztattak; velök a tagok létszáma, levonva a veszteségeket 5493-ra emelkedett, kik között 117 alapító és 99 hölgy van.

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

az 1881. évi november hónap végén.

M e g n e v e z é s	1880		1881		M e g n e v e z é s	1880		1881	
	frt.	kr.	frt.	kr.		frt.	kr.	frt.	kr.
B e v é t e l.					K i a d á s.				
Maradék a megelőző évről	4347	26	3721	83	Alapítványul iratott .	3000	35	2000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok, .	1175	58	1411	80	Bútorokra	74	85	296	95
Oklevelek díja	678	—	734	—	Fára, világításra	109	15	169	70
Helybeli tagdíj a folyó évre	4026	—	4012	—	Házbére	1515	—	1594	50
Vidéki tagdíj a folyó évre	10478	75	10601	25	Irodai költségre	103	96	85	90
Tagdíjhátralékok	561	50	445	50	Könyvtárra	1944	55	1529	46
Előrefizetett tagdíjak	106	—	127	—	Írói díjak s népsz. előad.	1497	34	1657	37
Előfizetések és eladott kiadványok	1471	09	966	05	Szerkesztők tiszteletdíja .	280	—	300	—
Füzetes Vállalat	285	56	1628	43	Közlöny kiállítására . . .	4833	32	5385	76
Hirdetések	1701	94	768	20	Füzetes Vállalatra	624	79	1602	58
Vegyések	10	25	26	47	Kisebb nyomtatványokra .	215	15	273	55
Összesen	24841	93	24442	53	Oklevelek kiállítására . . .	176	90	198	20
					Tiszti személyzetre	3336	59	3480	32
					Szolgák fizetésére	1318	20	1130	—
					Postaköltségre	148	69	115	53
					Hirdető mellékletre	1089	17	548	88
					Vegyés kiadásokra	231	85	206	80
					Rendkívüli kiadásokra . . .	150	28	20	—
					Pályakérdésekre	—	—	600	—
					Összesen	20649	79	21195	50

LEUTNER KÁROLY s. k., pénztárnok.

XIV. SZAKÜLÉS.

1881, nov. 16-ikán.

Elnök: BR. EÖTVÖS LORÁND.

32. Dr. Babes Viktor két megfigyelését terjesztette elő:

a) „A vörös verejtékről“ értekezve, felmenti a „véres kenyér“ és „vérző ostya“ régen ismert és csodálatosnak tartott tüneteit, továbbá egyes egyének helyi vérzéseit, az ú. n. „stigmatizált“ egyéneket és kifejti e tünetmények természeti okait, azután áttér a „vörös verejték“-nek egy általa vizsgált esetére, melyből kiderül, hogy e tünetment alsóbbrendű szervezetek, baktériumok idézik elő.

b) Második értekezése „Bőrön talált penészgombáról“ szólt. Elmondva, hogy több eset ismeretes már, midőn alsóbbrendű gombák a bőrön vagy a hajzaton betegségeket idéznek elő, egy esetet említ, melyben penészgombákhoz hasonló szervezetek az

emberi bőrön jellemző fekélyes elváltozást idéztek elő, sőt a tengeri nyúl bőrére átvitelve, ott is fekélyesedést okoztak. A gombabetegség e nemét még nem figyelték meg; előadó „Dermatomyosis exulcerans“-nak nevezi.

Előadását rajzokkal és mikroszkópi készítmények bemutatásával illusztrálta. (Bövebben közöljük.)

33. Dr. Fuchs Dávid „A lakások nyári klímájáról“ értekezett. Hőmérsékleti adatokra támaszkodva azon eredményre jutott, hogy forró nyári napokon a lakás levegőjének hőmérséke 3—4 fokkal hűvösebb a külső légkörénél azon esetben, ha a lakásban az ablakok nappal zárva és éjjel nyitva tartottak. Megczáfolja azután azon balhitet, mely még a művelt körökben és

mai napon is meg van, hogy t. i. az éjjeli levegő mérges alkotórészeket tartalmaz. Végül azon óvintézkedéseket adja elő, melyek mellett az éjjeli levegő lakásunkba való beáramlása alkalmával, a meghülés kizárható. (Bővebben közöljük.)

34. Dr. Ónodi D. Adolf „Az idegek szabálytól eltérő alakjainak jelentőségéről“ szólva, első sorban vázolja azt ontogenetikai szempontból, ide vonatkozó esetek illusztrálásával; kiemeli, hogy csak az ontogeniából lehet a kérdéses idegváltozatok érdekes morfológiai megjelenését megmagyarázni, minthogy azok egyszersmind lefolyt korai rendellenes embryonalis viszonyokat tárnak elénk. Azután összehasonlító szempontból tekinti egyes eltérő alakviszonyok jelentőségét, felemlíti, hogy egyes csekélyebb morfológiai eltérésekre csodálatos következtetéseket alapítottak. Ezeket elhagyva, hangsúlyozza az összehasonlító bűvárlatok kiválóan tudományos fontosságát és becseit, melyek egyedül képesek és hivatvák a látszólag távol álló alakok között az összekötő kapcsot szolgáltatni. Ezután oly változatok taglalásába bocsátkozik, melyeket sem ontogenetikai sem phylogenetikai ala-

pón megmagyarázni nem lehet, és melyek valamely ideg csekélyebb morfológiai eltérésére vonatkoznak és élettani jelentőséggel egyáltalán nem bírnak. Azonkívül eseteket hoz fel, melyek valamely bizonytalan alakviszonyt végleg eldöntenek és egyeseket, melyek egyszerűbben megjelenő alakviszonyokat derítenek fel. Végre érinti gyakorlati fontosságukat is és említ eseteket, melyek könnyen zavarba ejthetik a zabeszt ha ezen eshetőségre adott esetek által figyelmeztetve nincsen, és könnyen eshetik valamely rendellenes lefutású idegképlet kése élének áldozatául, kellemetlen következményeket vonva maga után. Felüteti sok esetben egyes ideg-átmetszések eredménytelen voltát idevonatkozó idegváltozatok alapján. Végül egy általa észlelt idegváltozatot ismertet, mely $1\frac{1}{2}$ mm. vastag a látó idegek kereszteződésétől a látó ideg intraocularis részletének közepéig harmadáig haladó rendellenes idegtörzsrre vonatkozik, mely két gyökkel ered, egyik a belső izelt testtől 6 mm.-nyire, másika a szürke gumó és látóhuzam között; ezenkívül érdekessé teszi az együttérző idegrendszer fejéri fonatával való rendellenes szövetkezése.

LEVÉLSZEKRÉNY.

(57.) HOL FÜRTÁK AZ ELSŐ ARTÉZI KUTAT? Már több ízben hallottam említeni, hogy az úgynevezett artézi kutakat Európában legelőször nem Franciaországban, hanem Magyarországon fűrták. Dr. Rudolf Schultze is „Die physikalischen Kräfte“ című munkájának 37. lapján ezeket írja: Allein dieses Kenntniss — az egyiptomiaknak és a khinaiknak a fűrott kutakról való ismeretét érte — war gänzlich verloren gegangen und so kann man es als eine neue Entdeckung bezeichnen, als man etwa im 17. Jahrhundert, zuerst wohl in Ungarn, dann aber in der französischen Provinz Artois Bohrversuche mit demselben günstigen Erfolge anstellte. A mennyire viszonyaim engedték, utánna jártam, hogy kitudjam: hol és mikor készítették Magyarországon az első fűrott kutat; de csak annyit tudtam meg, hogy talán Fehérmegyében készült az első. Mivel e ténynek pontos ismerete nem csak a physikust, hanem minden magyarembert érdekelheti, arra kérem a t. szerkesztőset szíveskedjék e kérdést a „Term. tud. Közlöny“ Levélszekerény rovatában közölni; talán lesz valaki tagtársaink között, a ki tud erre nézve adatokat.

SOMOGYI RUDOLF.

(58.) EGÉSZSÉG-ÉS MENTÉSÜGYI KIÁLLÍTÁS BERLINBEN, 1882-BEN. A német közegészségügyi és egészségi technikai társulatok kiállítását rendeznek 1882. évben Berlinben, hogy az európaszerte szétszórva levő, a köz-

egészségügyre vonatkozó tárgyakat eredetiben, rajzokban és mintákban egybegyűjtésük kényelmesen áttekinthetőkké, tanulmányozhatókká tegyék. E kiállításra Magyarország is meghívást kapott, a minnek következtében Budapesten helyi bizottság alakult, hogy Magyarország részvételét, méltó képviseltetését a kiállításon előmozdítsa. A kiállítandó tárgyakat 40 csoportba osztották be, melyek közül az 1—25 csoport a közegészségügyre, a 25—40 csoport a mentésügyre vonatkozik. A főbb csoportok czimei e következők: talaj és levegő, utczák, utak és terek; ürülékek és hulladékok eltávolítása, nyilvános vízvezetékek, világítás, városok élelmezése, nyilvános mosó és szárító-, fürdő és tanintézetek, lakóházak, sok ember állandó befogadására szolgáló épületek és ideiglenes tartózkodására rendelt helyiségek, fogadók, vendéglők, kávéházak, gyárak, műhelyek, bányák és munkásgyarmatok, mezőgazdasági berendezések, élelmi és élvezeti szerek, gőz-, lóvonatú és elektromos vasútak, vízi közlekedés, ruházat és bőrápolás, fertőző betegségek, kórházak, temetkezésügy, állategészségügy, végül mindezekre vonatkozó irodalom és rajzok; továbbá tűzoltás, védelem a villám, árvizek, robbanások, a szárazföldi és vízi közlekedés, a vizalatti munka, a bányaművelés, gépek, malmok és gőzkazánok veszélyei ellen; első segélynyújtás szerencsétlenségek és sebesülések esetén békében és háborúban, kötözőterek,

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.